

Προσφυγάκι από τη Σμύρνη

Η απόφαση του δικαστηρίου ήταν ξεκάθαρη, δεν άφηνε αμφιβολίες για τον Γεράσιμο, ότι αυτός και η αδελφή του η Ανεζινιώ ήταν οι δύο νόμιμοι κληρονόμοι της μεγάλης περιουσίας που άφησε ο Κωνσταντής Μπαλοδήμος, ο οποίος πέθανε πριν λίγους μήνες ξαφνικά το βράδυ, την ώρα που κοιμόταν. Ήταν τα δίδυμα παιδιά του μεγαλομπακάλη που είχε το γνωστό μαγαζί στην οδό Ευριπίδου, με την ασπρόμαυρη ταμπέλα που έγραφε «*Εδώδιμα-Αποικιακά*», Κωνσταντίνου Μπαλοδήμου.

Τα δύο αδέρφια μεγάλωσαν σαν αρχοντόπουλα στο νεοκλασικό σπίτι της οδού Δεριγνύ στα Πατήσια. Το είχε αγοράσει ο πατέρας τους από τους κληρονόμους του εφοπλιστή Μαρκουίζου, ο οποίος κουβαλούσε με τα καράβια του όλα τα εισαγώγιμα αγαθά που πουλούσαν στα μαγαζιά τους οι χοντρέμποροι μπακάληδες της Αθήνας. Δεν τους έλειψε τίποτα. Πάντοτε είχαν το καθημερινό φαγητό, τα καλά ρούχα και τη φοίτησή τους από την πρώτη του Δημοτικού μέχρι την ογδόη του Γυμνασίου, στο ιδιωτικό εκπαιδευτήριο του Γκιζελή.

Ο Μπαλοδήμος ήταν ανύπαντρος, φανατικός εργένης και συνειδητός τσιγκούνης, που ήλθε στην Αθήνα δώδεκα χρονών με το τσούρμο των Μικρασιατών, χωρίς την οικογένειά του, τη μάνα, τον πατέρα και τις δύο αδελφές

του. Όλοι τους χάθηκαν στο Κε, όπως αποκαλούσαν την προκυμαία της Σμύρνης, εκεί που συνωστίζονταν για να σωθούν χιλιάδες χριστιανοί, στη διάρκεια της μεγάλης καταστροφής του Σεπτεμβρη του '22.

Ο πατέρας του, ο Γεράσιμος Καρπούζογλου, ήταν ένας μεροκαματιάρης που δούλευε στην εμπορική προβλήτα του λιμανιού της Σμύρνης. Μαζί με τους άλλους χαμάληδες φόρτωνε τα καΐκια με αποικιακά προϊόντα και μεταξωτά υφάσματα, που τα μετέφεραν στη Σύρο, το μεγάλο εμπορικό λιμάνι της Ελλάδας. Στον γυρισμό, δε, τα ξεφόρτωναν από τα λάδια, τις ελιές, τα κρασιά και τα διάφορα άλλα αγαθά που προέρχονταν από την πατρίδα.

Η μάνα του η Ανεζινιώ δούλευε παραδουλεύτρα στα αρχοντικά σπίτια της πόλης, βοηθώντας στις δουλειές τις πλούσιες Σμυρνιές. Καθημερινά σκούπιζε και σφουγγάριζε τα πατώματα των σπιτιών, ενώ ταυτόχρονα μαγείρευε και το μεσημέρι σέρβιρε το φαγητό στα αφεντικά και στα παιδιά τους. Περίμενε να τελειώσουν και τότε μάζευε το τραπέζι και έπλενε τα πιάτα. Έφτανε το απόγευμα και τότε έφευγε τρέχοντας για το σπίτι της, για να βρεθεί κοντά στον μικρό Κωστάκη και τις δύο κορούλες της. Κουβέντιαζαν για λίγο τα νέα του σχολείου τους και, όταν γύριζε αργά το απόγευμα ο πατέρας τους, έστρωναν το τραπέζι και έτρωγαν το φτωχικό φαγητό που είχε μαγειρέψει η μάνα από την προηγούμενη μέρα. Την κουβέντα μονοπωλούσε ο Κωστάκης, ο οποίος καθημερινά ζητούσε από τον πατέρα του να τον γράψει στον Πανιώνιο, όπου συχνά γινόντουσαν οι αγώνες στο τρέξιμο, στο πήδημα, στο ακόντιο, στον δίσκο, στη σφαίρα, στην πάλη και σε τόσα άλλα, που όπως έλεγε δεν ήξερε ποιο να πρωτοδιαλέξει.

Αυτή ήταν η καθημερινότητα του φτωχικού σπιτιού της οικογένειας Καρπούζογλου, μέχρι που ξέσπασε το μεγάλο κακό και μπήκαν στη Σμύρνη οι Τσέτες του Μουσταφά και σκότωναν όποιον χριστιανό έβρισκαν μπροστά τους. Τότε ήταν που ο μικρός Κωστάκης βρέθηκε με πολλούς άλλους, χωρίς να το καταλάβει, μέσα σε μια βάρκα που τους μετέφερε στο ατμόπλοιο Ερμής. Πάνω στο πλοίο, στοιβαγμένος με μικρούς και μεγάλους, ζήτηγε απελπισμένα τους δικούς του, μέχρι που το καράβι έφτασε στον Πειραιά και όλοι μαζί αποβιβάστηκαν στην προβλήτα του λιμανιού.

Ο μικρός Κωστάκης περπατούσε στριμωγμένος μέσα στο πλήθος των μικρών και μεγάλων προσφύγων, χωρίς να ξέρει πού πηγαίνει. Είχε σκοτεινιάσει και χωρίς να το καταλάβει μπήκε σε μια σκηνή με πολλούς άλλους, που προσπαθούσαν να πάρουν όσο μεγαλύτερο μέρος μπορούσαν για να πλαγιάσουν το βράδυ. Βρέθηκε και αυτός σε μια γωνιά τυλιγμένος με την κουβέρτα που πρόλαβε να πάρει από τα χέρια μιας Ερυθροσταυρίτισσας και γρήγορα αποκοιμήθηκε, εξουθενωμένος από την ταλαιπωρία της φυγής από την πόλη του και αποκομμένος από την οικογένειά του.

Κάθε πρωί έμπαινε στη σειρά για να γεμίσει την τενεκεδένια κούπα του και να πάρει ένα κομμάτι ψωμί που έδινε ο Ερυθρός Σταυρός. Μετά τριγυρνούσε στο λιμάνι του Πειραιά, όπως έκαναν όλοι οι πρόσφυγες. Το ίδιο επαναλαμβανόταν το μεσημέρι και το βράδυ για να γεμίσει το πιάτο του με το φαγητό που ετοίμαζαν οι μαγειρίσσες του Ερυθρού.

Ένα πρωινό ξεμάκρυνε από τον καταυλισμό της προβλήτας και, περιπλανώμενος στα σοκάκια του Πειραιά, βρέθηκε έξω από ένα μεγάλο κτίριο στο οποίο παι-

νόβγαιναν πολλοί άνδρες και γυναίκες, φορτωμένοι οι περισσότεροι με βαλίτσες και μπόγους, όλοι ταξιδιώτες από τα νησιά του Αιγαίου και τα λιμάνια του Μοριά.

Ο Κωστάκης με περιέργεια πέρασε με πολλούς άλλους τη μεγάλη πόρτα του κτιρίου και βρέθηκε στην αποβάθρα του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου που ένωνε τον Πειραιά με την Αθήνα. Χάζευε τους τοίχους με τις έγχρωμες αφίσες που διαφήμιζαν τσιγάρα, μπισκότα, ακόμα και τα ταξίδια των πλοίων που απέπλεαν από τον Πειραιά για όλα τα λιμάνια της χώρας. Ξαφνικά ακούστηκε ένας δυνατός θόρυβος και παρουσιάστηκε το τρένο που ήρθε από την Αθήνα. Άνοιξαν οι πόρτες του και όλοι που στέκονταν στην αποβάθρα όρμησαν κρατώντας τις αποσκευές τους και μπήκαν στα ξύλινα βαγόνια, συμπαρασύροντας μαζί τους και τον μικρό Κωστάκη. Γρήγορα ακούστηκε ο οξύς ήχος της αναχώρησης και έκλεισαν οι πόρτες του τρένου, με εκείνον να βρίσκεται στριμωγμένος ανάμεσα στους άγνωστους επιβάτες που ταξίδευαν για την Αθήνα.

Το τρένο έτρεχε με μεγάλη ταχύτητα και κάθε τόσο ακουγόταν ο δυνατός μεταλλικός θόρυβος από τις ρόδες του, όταν ακουμπούσαν στα σημεία όπου ενώνονταν οι ράγες. Ξαφνιασμένος και στριμωγμένος, ο Κωστάκης προσπάθησε και έφτασε στην πόρτα του βαγονιού και από τα παράθυρα έβλεπε να περνούν με μεγάλη ταχύτητα τα σπίτια, τα δέντρα, οι άνθρωποι και τα λιγοστά αυτοκίνητα που υπήρχαν στους δρόμους.

Συχνά το τρένο σταματούσε στους σταθμούς, με τις μεγάλες πινακίδες που έγραφαν το όνομά τους, και μόλις άνοιγαν οι πόρτες κατέβαιναν άλλοτε λίγοι και άλλοτε περισσότεροι επιβάτες. Μέχρι που έφτασε σε έναν σταθμό όπου όσο έπαιρνε το μάτι του έβλεπε

χωράφια και δέντρα. Μόλις σταμάτησε το τρένο και άνοιξαν οι πόρτες, άρχισαν να βγαίνουν πολλοί από τους επιβάτες και χωρίς να το καταλάβει βρέθηκε και ο Κωστάκης στην πλατφόρμα του σταθμού. Σε έναν τοίχο ήταν γραμμένη η λέξη Θησεΐον και ακολουθώντας τους συνεπιβάτες του βρέθηκε στην αρχή ενός μεγάλου δρόμου που κατέληγε σε μια τετράγωνη πλατεία. Στάθηκε για λίγο και διάβασε μια πινακίδα που έγραφε Πλατεία Ομονοίας και ήταν καρφωμένη στον τοίχο ενός ψηλού κτιρίου. Χάζεψε για λίγο τους ανθρώπους που περπατούσαν γρήγορα προς όλες τις κατευθύνσεις και κατάλαβε ότι βρισκόταν στο κέντρο της μεγάλης πρωτεύουσας, της Αθήνας.

Ξεμάκρυνε για λίγο στους γύρω δρόμους της Ομόνοιας και είδε να περπατούν κάθε λογής άνθρωποι. Οι περισσότεροι ήταν κακοντυμένοι και αδύνατοι, αλλά και πολλά παιδιά της ηλικίας του, μικρότερα ή μεγαλύτερα, που ορισμένα ζητιάνευαν ή προσπαθούσαν να κλέψουν κάτι φαγώσιμο από τα γύρω μαγαζιά, για να καταλαγιάσουν την πείνα τους. Δύο μέρες τριγυρνούσε μέσα στο πλήθος των περαστικών από την πλατεία χαζεύοντας τα μαγαζιά, που ήταν ολόγεια με εκείνα της Σμύρνης. Καφενεία με τραπεζάκια και καρέκλες, μέσα και έξω στα πεζοδρόμια, με θαμώνες που έπιναν τον καφέ τους και κάπνιζαν τα τσιγάρα τους ή τον ναργιλέ.

Στους μεγάλους δρόμους που ξεκινούσαν από την Ομόνοια ήταν τα εμπορικά καταστήματα, με τα ρούχα στις βιτρίνες και τα υφάσματα σε τόπια, αραδιασμένα το ένα πάνω στο άλλο, σκαρφαλωμένα στα ράφια που έφταναν μέχρι το ταβάνι. Στη μέση βρισκόταν ο μακρύς πάγκος και πάνω του ο ξύλινος πήχης και η μεγάλη